

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL DEAN SPIELMANN
prezentate la 18 decembrie 2025¹

Cauzele conexe C-424/24 și C-425/24

ZD

împotriva

Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),

Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI),

Procura federale presso la Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),

Collegio di garanzia dello sport presso il Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI),

Corte federale d'appello presso la Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC) (C-424/24)

și

MI

împotriva

Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),

Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI) (C-425/24)

[cereri de decizie preliminară formulate de Tribunale amministrativo regionale per il Lazio
(Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia)]

„Trimitere preliminară – Sancțiune disciplinară aplicată de justiția sportivă – Interdicție temporară de a exercita profesia de membru al consiliului de administrație sau de director general al unui club de fotbal – Reglementare națională care exclude competența de anulare a instanței administrative permițând numai o reparare a prejudiciului – Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE – Protecție jurisdicțională efectivă – Articolele 45 și 56 TFUE – Libera circulație a lucrătorilor și libera prestare a serviciilor”

Introducere

1. În cursul său general de drept internațional privat, susținut la Academia de Drept Internațional de la Haga, profesorul François Rigaux arată că, în ordinea juridică sportivă, existența unui monopol de fapt al autorităților sportive introduce în aderarea la normele stabilite de acestea elementul de coerciție care le conferă valoare juridică. Situația persoanelor care au ales să se supună acestor norme este astfel comparabilă, în opinia sa, cu cea a „călătorului interplanetar” în

¹ Limba originală: franceza.

măsura în care, „pentru a ateriza pe Lună sau pe planeta Marte, acesta trebuie să se supună condițiilor de gravitație sau de temperatură și să își satisfacă nevoile de oxigen cu ajutorul echipamentului adecvat”².

2. Caracterul juridic al normelor „sportive” presupune ca autoritatea sau autoritățile care dețin un monopol de fapt să aibă competența de a sancționa încălcarea lor, în principal prin sancțiuni disciplinare. Această particularitate a ordinii juridice sportive se află în centrul prezentei cauze.

3. Prin cererile de decizie preliminară formulate, Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia) solicită Curții să se pronunțe cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a anumitor dispoziții juridice care reglementează, în Italia, exercitarea competenței de sancționare de care dispun asociațiile sportive în privința persoanelor care intră în competența lor.

4. În special, aceasta este chemată să se pronunțe cu privire la aspectul dacă un control jurisdicțional care poate conduce numai la acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul cauzat persoanelor cărora le-au fost aplicate sancțiuni disciplinare este conform cu dreptul la protecție jurisdicțională efectivă care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

5. În prezentele cauze sunt relevante articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și articolele 45, 56, 101 și 102 TFUE.

Dreptul italian

Constituția

6. Articolul 2 din Costituzione della Repubblica Italiana (Constituția italiană) (denumită în continuare „Constituția”) ³ prevede:

„Republica recunoaște și garantează drepturile inviolabile ale omului, ca individ și ca membru al grupurilor sociale în care se manifestă personalitatea sa, și impune îndeplinirea obligațiilor de solidaritate politică, economică și socială de la care nu se poate deroga.”

7. Potrivit primului paragraf al articolului 18 din această constituție:

„Cetățenii au dreptul de a se asocia liber, fără autorizație, în scopuri care nu sunt interzise indivizilor de legea penală.”

² Rigaux, F., „Les situations juridiques individuelles dans un système de relativité générale. Cours général de droit international privé”, în *Recueil des cours de l'Académie de La Haye en ligne*, Brill, Nijhoff, vol. 213, 1989, p. 67.

³ GURI nr. 298 din 27 decembrie 1947.

8. Articolul 24 din constituția menționată prevede la primul paragraf:

„Orice persoană se poate adresa justiției pentru protejarea drepturilor și a intereselor sale legitime.”

9. În temeiul primului paragraf al articolului 103 din aceeași constituție:

„Consiliul de Stat și celelalte organe aferente justiției administrative exercită jurisdicția în ce privește apărarea drepturilor cetățenești legitime în raport cu administrația publică, precum și apărarea altor drepturi subiective, în anumite cazuri prevăzute de lege.”

10. Potrivit articolului 113 din Constituția italiană:

„În fața instanțelor de drept comun sau a celor administrative se poate întotdeauna solicita protecția juridică a drepturilor și a intereselor legitime împotriva actelor administrației publice.

Această protecție jurisdicțională nu poate fi exclusă sau limitată la anumite căi de atac sau pentru anumite categorii determinate de acte.

Legea stabilește instanțele care pot anula actele administrației publice în cazurile și cu efectele prevăzute de legea respectivă.”

Codul de procedură administrativă

11. Articolul 1 din codice del processo amministrativo (Codul de procedură administrativă), aprobat prin decreto legislativo n° 104 (Decretul legislativ nr. 104)⁴ din 2 iulie 2010, prevede la alineatul 1:

„Instanța administrativă asigură o protecție deplină și efectivă în conformitate cu principiile Constituției și ale dreptului european.”

12. Articolul 30 din acest cod prevede la alineatul 6:

„Orice cerere de obligare la repararea prejudiciului rezultat din atingerea adusă unor interese legitime sau, în materiile care intră în competența exclusivă, unor drepturi subiective este soluționată exclusiv de instanța administrativă.”

13. Articolul 133 din codul menționat cuprinde printre altele alineatul 1 potrivit căruia:

„Sub rezerva altor dispoziții legale, sunt de competența exclusivă a instanței administrative:

[...]

z) litigiile având ca obiect acte ale Comitato olimpico nazionale italiano [Comitetul Olimpic Național Italian (CONI)] sau ale federațiilor sportive care nu sunt rezervate organelor aferente justiției sportive și cu excepția celor privind raporturile patrimoniale între societăți, asociații și sportivi.”

⁴ GURI nr. 156 din 7 iulie 2010, p. 1.

Legea nr. 280/2003

14. Decreto-legge n° 220 recante disposizioni urgenti in materia di giustizia sportiva (Decretul-lege nr. 220 de punere în aplicare a unor dispoziții urgente privind justiția sportivă)⁵ din 19 august 2003 a fost transformat în lege prin lege n° 280, conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge n° 220, recante disposizioni urgenti in materia di giustizia sportiva (Legea nr. 280 de transformare în lege, cu modificări, a Decretului-lege nr. 220 de punere în aplicare a unor dispoziții urgente privind justiția sportivă)⁶ din 17 octombrie 2003 (denumită în continuare „Legea nr. 280/2003”).

15. Articolele 1-3 din Legea nr. 280/2003 au următorul cuprins:

„Articolul 1 – Principii generale

1. Republica recunoaște și favorizează autonomia dreptului național al sportului ca expresie a dreptului internațional al sportului din cadrul Comitetului Internațional Olimpic.
2. Raporturile dintre dreptul sportului și dreptul Republicii sunt reglementate pe baza principiului autonomiei, cu excepția cazurilor [...] în care prezintă relevanță pentru ordinea juridică a Republicii anumite situații subiective legate de dreptul sportului.

Articolul 2 – Autonomia dreptului sportului

1. În aplicarea principiilor enunțate la articolul 1, este rezervată dreptului sportului reglementarea chestiunilor având ca obiect:
 - a) respectarea și aplicarea dispozițiilor normative, organizatorice și statutare ale sistemului sportiv național și ale organelor din cadrul acestuia în scopul de a asigura desfășurarea corectă a activităților sportive;
 - b) comportamente relevante din punct de vedere disciplinar, precum și impunerea și aplicarea sancțiunilor disciplinare sportive corespunzătoare.
2. În materiile prevăzute la alineatul 1, cluburile, asociațiile, entitățile afiliate și membrii au obligația de a sesiza organele justiției sportive, în conformitate cu dispozițiile statutelor și ale regulamentelor adoptate de [CONI] și de federațiile sportive [...]

[...]

Articolul 3 – Norme de competență și dispoziții tranzitorii

1. După epuizarea gradelor justiției sportive și fără a aduce atingere competenței instanței de drept comun cu privire la raporturile patrimoniale dintre cluburi, asociații și sportivi, orice alt litigiu având ca obiect acte ale [CONI] sau ale federațiilor sportive și care nu este rezervat organelor aferente justiției sportive potrivit articolului 2 este reglementat de Codul de procedură administrativă, fără a aduce atingere, în orice caz, dispozițiilor eventualelor clauze de arbitraj incluse în statutul și în regulamentele [CONI] și ale federațiilor sportive, în sensul articolului 2 alineatul 2 [...]

⁵ GURI nr. 192 din 20 august 2003, p. 4.

⁶ GURI nr. 243 din 18 octombrie 2003, p. 4.

[...]”

Codul justiției sportive al FIGC

16. Reglementarea în temeiul căreia au fost aplicate sancțiunile în discuție în litigiul principal este codice di giustizia sportiva della Federazione Italiana Giuoco Calcio [Codul justiției sportive al Federației Italiene de Fotbal (FIGC)]⁷.

17. Potrivit articolului 2 alineatul 1 din codul menționat, acesta se aplică printre altele „persoanelor cu funcții de conducere” care exercită o activitate profesională în domeniul sportiv, categorie de persoane din care este cert că fac parte ZD și MI.

18. Articolul 4 din codul respectiv, intitulat „Caracterul imperativ al dispozițiilor generale”, prevede:

„1. Persoanele menționate la articolul 2 au obligația de a respecta statutul, codul, normele de organizare internă ale FIGC, precum și celelalte norme ale federației sportive și respectă principiile loialității, corectitudinii și onestității în orice raport legat de activitatea sportivă.

2. În cazul încălcării obligațiilor prevăzute la alineatul 1, se aplică sancțiunile prevăzute la articolul 8 alineatul 1 literele a), b), c) și g) și la articolul 9 alineatul 1 literele a), b), c), d), f), g) și h).

[...]”

19. Printre alte sancțiuni, articolul 9 din același cod se referă, la alineatul 1 litera f), la „descalificarea pentru o perioadă determinată în cadrul FIGC, cu posibilitatea de a solicita extinderea la [Uniunea Europeană a Asociațiilor de Fotbal (UEFA)]”.

20. Articolul 31 din Codul justiției sportive al FIGC, intitulat „Încalcări în materie economică și de gestiune”, prevede la alineatul 1:

„Constituie contravenție neprezentarea, modificarea sau falsificarea materială sau intelectuală, chiar parțială, a documentelor solicitate de organele aferente justiției sportive, de commissione di vigilanza sulle società di calcio professionistiche [comisia de supraveghere a cluburilor de fotbal profesionist] și de celelalte organe de control ale federației, precum și de organismele competente în materie de acordare a licențelor UEFA și FIGC sau furnizarea unor informații false, incomplete sau parțiale. Constituie de asemenea contravenție comportamentele prin care se urmărește în orice mod eludarea normelor federației sportive în materie de gestiune și de economie, precum și neexecutarea deciziilor organelor federației competente în materie. Fără a aduce atingere aplicării sancțiunilor mai grave prevăzute de normele privind licențele UEFA sau de alte norme speciale și nici aplicării sancțiunilor mai grave care pot fi aplicate pentru celelalte fapte prevăzute la prezentul articol, clubului care săvârșește faptele menționate la prezentul alineat i se poate aplica sancțiunea amenzii cu punere în întârziere.”

⁷ Aprobate de Giunta Nazionale del CONI (Consiliul Național al CONI), în conformitate cu articolul 7 alineatul 5 litera l) din Statuto CONI (Statutul CONI), prin deliberarea nr. 258 din 11 iunie 2019.

Litigiul principal, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

21. ZD și MI sunt un fost președinte și, respectiv, un fost membru al consiliului de administrație al societății Juventus F.C. SpA (denumită în continuare „Juventus”), care este un club de fotbal profesionist stabilit în Italia.

22. Federazione Italiana Giuoco Calcio (Federația Italiană de Fotbal, denumită în continuare „FIGC”) este o asociație de drept privat cu sediul în Italia. Aceasta are ca obiect promovarea și reglementarea fotbalului profesionist și amator în acest stat membru. Ea este membră a Federației Internaționale de Fotbal (FIFA) și a Uniunii Europene a Asociațiilor de Fotbal (UEFA).

23. Comitato Olimpico Nazionale Italiano (Comitetul Olimpic Național Italian, denumit în continuare „CONI”) este, la rândul său, un organism de drept public cu sediul în Italia. Potrivit instanței de trimitere, acesta are sarcina de a coordona activitățile diferitelor asociații sportive italiene.

24. La 1 aprilie 2022, Procura Federale Presso La Federazione Italiana Giuoco Calcio (Parchetul Federației din cadrul FIGC, Italia) (denumit în continuare „Parchetul Federației”), care este organul FIGC competent în materie de proceduri disciplinare, a sesizat Tribunale Federale nazionale (Tribunalul Federației la Nivel Național din cadrul FIGC, Italia) (denumit în continuare „Tribunalul Federației”) cu o acțiune îndreptată împotriva mai multor cluburi italiene de fotbal profesionist, printre care Juventus, precum și împotriva mai multor persoane cu funcții de conducere din cadrul acestora. Parchetul Federației le acuză printre altele pe acestea din urmă că au încălcat principiile loialității, corectitudinii și onestității prevăzute la articolele 4 și 31 din Codul justiției sportive al FIGC. În special, acesta reproșează ZD și MI în esență că au participat la instituirea unui sistem de plusvalori fictive într-un quantum total mai mare de 60 de milioane de euro prin efectuarea sau prin aprobarea prezenței, în situațiile financiare și în bilanțurile contabile ale Juventus pentru anii 2020 și 2021, a unor declarații care prezintă în mod fals un ansamblu de operațiuni de cesiune a serviciilor sportive ale jucătorilor și, prin urmare, de transferuri ca operațiuni independente. Astfel, potrivit Parchetului Federației, era vorba în realitate despre operațiuni de schimb, în scopul de a eluda aplicarea standardului internațional de contabilitate aplicabil acestora din urmă și, în definitiv, de a declara rezultate și un patrimoniu mai importante decât rezultatele și patrimoniul reale ale cluburilor care participă la acest sistem.

25. Printr-o decizie din 22 aprilie 2022, Tribunalul Federației, care este organul FIGC competent, printre altele, în materie de sancțiuni disciplinare, a adoptat o decizie prin care a achitat toate persoanele fizice și juridice vizate de această acțiune⁸.

26. Parchetul Federației a declarat apel împotriva acestei decizii la Corte Federale d'appello presso la Federazione Italiana Giuoco Calcio (Curtea de Apel a Federației din cadrul FIGC, Italia) (denumită în continuare „Curtea de Apel a Federației”).

27. Printr-o decizie din 27 mai 2022, Curtea de Apel a Federației a confirmat decizia Tribunalului Federației⁹.

28. La 24 noiembrie 2022, Parchetul Federației a primit din partea procurorului Republicii de pe lângă Tribunale di Torino (Tribunalul din Torino, Italia) copia documentelor care figurează în dosarul unei proceduri penale inițiate în paralel de Ministerul Public în legătură cu faptele vizate

⁸ Decizia nr. 0128/TFNSD-2021-222.

⁹ Decizia nr. 0089/CFA-2021-2022.

de acțiunea menționată la punctul 24 din prezentele concluzii. În urma acestei primiri, Parchetul Federației a apreciat că documentele respective justificau introducerea unei cereri de revizuire parțială la Curtea de Apel a Federației.

29. În cursul lunii ianuarie 2023, Curtea de Apel a Federației a adoptat o decizie prin care a admis cererea de revizuire formulată de Parchetul Federației¹⁰. Prin această decizie, ea a aplicat printre altele lui ZD și lui MI o sancțiune disciplinară constând într-o interdicție de a exercita activități în cadrul FIGC pentru o perioadă de 24 de luni, însoțită de o cerere de extindere a acesteia la UEFA și la FIFA. Interdicția respectivă, care acoperă, în practică, exercitarea oricărei activități profesionale în domeniul care intră în competența FIGC, și anume fotbalul profesionist sau amator din Italia, a fost extinsă ulterior la nivel mondial de către Comisia de disciplină a FIFA.

30. Decizia menționată a fost atacată printre altele de ZD și de MI în fața Collegio di Garanzia della Sport presso il Comitato Olimpico Nazionale Italiano (Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive din cadrul CONI, Italia) (denumit în continuare „Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive”), care este instanța supremă a justiției sportive.

31. Printr-o decizie din 8 mai 2023, Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive a respins calea de atac formulată de ZD și de MI, admitându-le în același timp pe cele formulate de alte persoane și trimițând acțiunea la Curtea de Apel a Federației pentru a permite acesteia din urmă să stabilească în mod definitiv sancțiunile disciplinare care trebuie aplicate¹¹.

32. La 25 mai 2023, în procedura penală menționată mai sus a fost pronunțată o ordonanță de încetare a procesului penal.

33. Ulterior, ZD și MI au introdus la Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio), care este instanța de trimitere, o acțiune împotriva deciziilor adoptate succesiv de Curtea de Apel a Federației și de Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive, în măsura în care aceste decizii îi privesc.

34. În decizia de trimitere, această instanță arată, în primul rând, că, prin acțiunile formulate, ZD și MI îi solicită, cu titlu principal, suspendarea, precum și anularea sancțiunii disciplinare care le-a fost aplicată de Curtea de Apel a Federației și, numai cu titlu subsidiar, repararea prejudiciului pe care sancțiunea respectivă l-a cauzat acestora. Însă, ea ar fi obligată, în temeiul legislației italiene aplicabile, așa cum a fost interpretată de Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia), să respingă aceste două acțiuni ca „inadmisibile pentru lipsă de competență” în măsura în care au ca obiect anularea acestor sancțiuni disciplinare.

35. Astfel, în două hotărâri din 7 februarie 2011¹² și din 17 aprilie 2019¹³, Corte costituzionale (Curtea Constituțională, Italia) ar fi considerat în esență că articolele 2 și 3 din Legea nr. 280/2003 trebuie interpretate în sensul că atribuie „organelor justiției sportive”, printre care figurează Tribunalul Federației, Curtea de Apel a Federației și Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive, o competență exclusivă de a soluționa cereri de suspendare și de anulare a sancțiunilor disciplinare aplicate persoanelor juridice sau fizice care sunt membre ale diferitelor asociații sportive italiene sau afiliate acestora. La rândul său, instanța de drept comun pe care o constituie instanța administrativă ar fi competentă exclusiv, în temeiul articolului 133 alineatul 1

¹⁰ Decizia nr. 0063/CFA-2022-2023, pronunțată la 20 ianuarie 2023 și depusă la 30 ianuarie 2023.

¹¹ Decizia nr. 40/2023.

¹² Hotărârea nr. 49/2011 (GURI nr. 8 din 16 februarie 2011, IT:COST:2011:49).

¹³ Hotărârea nr. 160/2019 (GURI nr. 27 din 3 iulie 2019, IT:COST:2019:160).

litera z) din Codul de procedură administrativă, să soluționeze litigii având ca obiect acte ale CONI și ale asociațiilor sportive italiene care nu sunt rezervate „organelor aferente justiției sportive”. Printre aceste litigii ar figura acțiunile prin care persoanele cărora le-au fost aplicate asemenea sancțiuni disciplinare îi solicită, după „epuizarea gradelor justiției sportive”, să controleze cu titlu incident legalitatea acestora pentru a obține o „protecție jurisdicțională prin echivalent” a „situației lor juridice subiective”, precum și a „drepturilor și intereselor lor legitime”. O astfel de protecție ar putea lua numai forma unei reparații pecuniare pentru prejudiciul cauzat acestor persoane.

36. Așa cum ar reieși din aceleași hotărâri, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) ar întemeia această interpretare a diferitelor dispoziții în discuție din Legea nr. 280/2003 și din Codul de procedură administrativă pe constatarea că dispozițiile respective sunt rezultatul „ponderării rezonabile” care a fost efectuată de legiuitorul italian, la articolul 1 din Legea nr. 280/2003, între principiul protecției jurisdicționale efective și integrale consacrat la articolele 24, 103 și 113 din Constituție, pe de o parte, și necesitatea de a asigura autonomia dreptului sportului, care este protejată în temeiul articolelor 2 și 18 din această constituție, pe de altă parte. Protecția jurisdicțională a persoanelor vizate ar fi astfel asigurată în mod efectiv de „justiția sportivă”, care constituie o emanație specifică a „justiției asociative”, în ceea ce privește situațiile juridice, precum cele care rezultă din aplicarea unor sancțiuni disciplinare, care prezintă relevanță pentru „ordinea juridică sectorială” pe care o constituie „ordinea sportivă”, iar nu pentru „ordinea juridică generală”. În paralel, protecția jurisdicțională efectivă a „situației juridice subiective” a acestor persoane în raport cu „ordinea juridică generală” ar continua să fie asigurată de instanțele administrative.

37. În al doilea rând, instanța de trimitere apreciază că este necesar să solicite Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea dreptului Uniunii pentru a se putea pronunța atât cu privire la admisibilitatea acțiunilor introduse de ZD și de MI, cât și cu privire la temeinicia acestor acțiuni.

38. În al treilea și ultimul rând, aceasta afirmă în esență că are îndoieli cu privire la conformitatea Legii nr. 280/2003 cu dreptul Uniunii.

39. În aceste împrejurări, în cauza C-424/24, Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dreptul Uniunii, în special articolele 6 și 19 TUE, în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene¹⁴ și a articolului 6 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale¹⁵] și coroborate cu principiul protecției jurisdicționale efective, trebuie interpretat în sensul că se opune dreptului intern al unui stat membru, precum dispoziția prevăzută la articolul 2 [din] Legea nr. 280/2003, astfel cum a fost interpretat în jurisprudența [națională], care, odată ce au fost epuizate gradele justiției sportive naționale, exclude recurgerea la o protecție jurisdicțională care să prevadă competența instanței naționale (în speță, instanța administrativă) de a anula sancțiunea disciplinară sportivă și efectele sale viitoare, precum și de a suspenda, cu titlu asiguratoriu, efectele sancțiunilor respective, limitând astfel competența instanței naționale doar la protecția sub aspectul reparării prejudiciului prin echivalent, în condițiile în care se dovedește că exercitarea competenței disciplinare a fost în realitate nelegală?

¹⁴ Denumită în continuare „carta”.

¹⁵ Semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”).

- 2) Dreptul Uniunii, în special articolele 6 și 19 TUE, în lumina articolelor 47, 48 și 49 din [cartă] și a articolelor 6 și 7 din CEDO, trebuie interpretat în sensul că, pentru a garanta respectarea principiilor legalității, caracterului exhaustiv și suficient de precis al normelor de incriminare, precum și a principiului unui proces echitabil, se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 2 [din] Legea nr. 280/2003, astfel cum a fost interpretat în jurisprudența [națională], care, în aplicarea principiului autonomiei dreptului sportului, astfel cum a fost consacrat de legislația națională și cum a fost interpretat în jurisprudența [națională], permite organelor sportive să aplice administratorului unui club sportiv o sancțiune disciplinară constând în interdicția de a exercita activități profesionale ca urmare a încălcării unei norme a [FIGC] (articolul 4 alineatul 1 din Codul justiției sportive al FIGC), care prevede, printr-o clauză cu caracter general și imprecis, că toți membrii și toate persoanele cu funcții de conducere au obligația să respecte, pe lângă statutul și celelalte norme ale federației sportive, principiile loialității, corectitudinii și onestității?
- 3) Dreptul Uniunii, în special articolele 45, 49, 56, 101 și 102 TFUE și articolul 47 din [cartă], trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 2 [din] Legea nr. 280/2003, care permite aplicarea de către organele sportive a unei sancțiuni disciplinare prohibitive, conform căreia administratorului unui club sportiv de nivel internațional i se interzice, pentru o perioadă de 24 de luni, să exercite activități profesionale la nivel național și supranațional?”
40. În aceleași împrejurări, în cauza C-425/24, Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții în esență aceleași întrebări preliminare.
41. ZD, MI, CONI, FIGC, guvernele italian și portughez, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise.
42. Pledoariile ZD, MI, CONI, FIGC, ale guvernului italian și ale Comisiei au fost ascultate în ședința care a avut loc la 17 septembrie 2025.

Analiză

43. La cererea Curții, prezentele concluzii vor privi exclusiv prima și a treia întrebare preliminară. Vom examina mai întâi a treia întrebare, înainte de a o analiza pe prima.

Cu privire la a treia întrebare

44. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 45, 56, 101 și 102 TFUE¹⁶ trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în speță, care permite organelor sportive să aplice unei persoane cu funcții de conducere în cadrul unui club sportiv o sancțiune disciplinară care are ca efect interdicția de a exercita activitatea sa profesională la nivel național și internațional pentru o perioadă de 24 de luni.

¹⁶ Instanța de trimitere amintește de asemenea articolul 49 TFUE referitor la libertatea de stabilire. Totuși, Curtea ar trebui să reformuleze această întrebare fără a include această dispoziție dat fiind că, în opinia noastră, funcțiile de conducere din cadrul unui club de fotbal nu par să facă parte, ca urmare a naturii lor specifice, dintre activitățile care pot fi exercitate în mod stabil și continuu, dintr-un sediu din statul membru de destinație. A se vedea hotărârea din 7 septembrie 2022, Cilevičs ș.a. (C-391/20, EU:C:2022:638, punctul 54).

Cu privire la admisibilitate

45. Comisia și guvernul italian repun în discuție admisibilitatea prezentei cereri de decizie preliminară¹⁷, apreciind în esență că, în această cerere, instanța de trimitere nu a furnizat explicații cu privire la legătura pe care o stabilește între dispozițiile dreptului Uniunii a căror interpretare este solicitată și legislația națională aplicabilă litigiului principal.

46. Potrivit Comisiei, litigiul principal este lipsit de caracter transfrontalier. În opinia sa, toate elementele acestei cauze se limitează la interiorul Italiei, fiind vorba despre sancțiuni disciplinare aplicate unor persoane italiene cu funcții de conducere care sunt legate printr-un raport de muncă cu un club de fotbal italian și care nu și-au exercitat dreptul la liberă circulație. Astfel, sancțiunile disciplinare în cauză constau în „interdicția temporară de a exercita activități în cadrul FIGC pentru o perioadă de 24 de luni, însoțită de o cerere de extindere în cadrul UEFA și al FIFA”. Un obstacol în calea liberei circulații a persoanelor cu funcții de conducere în cauză nu s-ar fi concretizat, în opinia Comisiei, decât în momentul în care UEFA sau FIFA ar fi dat un răspuns favorabil cererii formulate de FIGC de extindere la nivel european sau mondial a sferei geografice a sancțiunilor menționate.

47. Trebuie să se observe, în această privință, că Curtea a acceptat deja să răspundă la întrebările care i-au fost transmise în cazul în care, ca urmare a obiectului sau chiar a naturii sale, reglementarea națională în cauză era susceptibilă să producă efecte transfrontaliere¹⁸. În această situație se regăsește reglementarea italiană în discuție, care prevede, printre sancțiunile destinate să asigure respectarea acestor dispoziții, unele putând să fie însoțite de o cerere de extindere în cadrul UEFA și al FIFA.

48. În consecință, propunem Curții să respingă această excepție de inadmisibilitate.

Cu privire la fond

49. Cu titlu introductiv, trebuie să se arate că dispozițiile naționale care fac obiectul prezentei întrebări, care fac parte din Codul justiției sportive al FIGC, reglementează anumite aspecte ale activității sancționatorii a acesteia. Adoptat de asociația de drept privat care este FIGC, codul menționat a fost aprobat de CONI. Astfel, acest din urmă organ, de natură publică, este chemat să aprecieze conformitatea acestuia cu legea, cu Statuto Comitato Olimpico Nazionale Italiano (Statutul CONI)¹⁹, cu principiile fundamentale, precum și cu orientările și cu criteriile stabilite de Consiliul Național al CONI²⁰.

50. În continuare, este necesar să se examineze problemele referitoare la compatibilitatea acestor dispoziții cu normele de concurență (articolele 101 și 102 TFUE), în primul rând, și cu normele privind libera circulație a lucrătorilor și a serviciilor, în al doilea rând (articolele 45 și 56 TFUE). O observație introductivă este însă oportună.

¹⁷ Deși, în observațiile scrise ale Comisiei, această excepție de inadmisibilitate pare să se refere la prima întrebare preliminară, Comisia a indicat în ședință că excepția menționată vizează în realitate a treia întrebare.

¹⁸ A se vedea de exemplu Hotărârea din 18 iulie 2013, Citroën Belux (C-265/12, EU:C:2013:498, punctele 32 și 33).

¹⁹ Modificat de Consiglio Nazionale (Consiliul Național) al CONI la 21 noiembrie 2023, prin deliberarea nr. 1745, aprobat prin decret de Presidente del Consiglio dei Ministri (președintele Consiliului de Miniștri) la 20 decembrie 2023.

²⁰ A se vedea articolul 7 alineatul 5 litera l) din Statutul CONI.

51. Potrivit unei jurisprudențe constante, activitatea sportivă este reglementată de dreptul Uniunii atunci când constituie o activitate economică. Astfel cum a arătat recent Curtea, numai unele norme specifice care, pe de o parte, au fost adoptate exclusiv pentru motive de ordin neeconomic și care, pe de altă parte, se referă la aspecte care privesc numai sportul ca atare trebuie considerate străine de orice activitate economică²¹. În mod evident, normele referitoare la gestionarea economică a unui club sportiv profesionist precum cele în discuție nu fac parte din această categorie și, prin urmare, intră sub incidența dreptului Uniunii.

52. În ceea ce privește articolul 101 TFUE, instanța de trimitere pare să aibă îndoieli cu privire la aspectul dacă deciziile adoptate de asociațiile de drept privat care organizează competiții de fotbal, precum decizia de aplicare a sancțiunii în cauză, trebuie calificate drept „decizii ale asocierilor de întreprinderi” și intră, așadar, sub incidența interdicției consacrate la această dispoziție.

53. În această privință, trebuie amintit că, pentru a intra sub incidența interdicției menționate, un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată trebuie în același timp să poată afecta comerțul dintre statele membre și să aibă „ca obiect sau efect” împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței pe piața internă²². Prin urmare, o încălcare a articolului 101 TFUE poate fi constatată numai atunci când sunt îndeplinite aceste două condiții.

54. Or, chiar presupunând că reglementarea națională în cauză constituie o „decizie a unei asocieri de întreprinderi”, nu reiese nicidecum din dosar că din reglementarea respectivă și din sancțiunile a căror aplicare este permisă de aceasta ar putea rezulta restrângeri ale concurenței, prin obiect sau prin efect.

55. Astfel, această reglementare privește impunerea unor sancțiuni disciplinare împotriva unor persoane fizice precum persoanele cu funcții de conducere în cadrul cluburilor de fotbal. Or, niciun element din dosar nu lasă să se presupună că impunerea acestor sancțiuni poate determina, în mod indirect, retrogradarea clubului de fotbal la care persoanele cu funcții de conducere sancționate își exercitau activitatea profesională. Ținând seama de acest lucru, nu se poate concluziona că reglementarea menționată este susceptibilă să denatureze concurența între întreprinderi.

56. În ceea ce privește articolul 102 TFUE, această dispoziție interzice folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a poziției sale/lor dominante deținute pe piața internă în măsura în care poate afecta comerțul dintre statele membre. Astfel, ea urmărește să evite să se aducă atingere concurenței în detrimentul interesului general, al întreprinderilor individuale și al consumatorilor, sancționând comportamentele întreprinderilor aflate în poziție dominantă care restrâng sau împiedică concurența bazată pe merite și sunt astfel susceptibile să cauzeze un prejudiciu direct sau indirect acestora din urmă²³.

57. În speță, chiar admitând că FIGC și CONI pot fi calificate drept „întreprinderi” în sensul dreptului concurenței, nu vedem pe ce piață ar deține o poziție dominantă și ar putea folosi în mod abuziv această poziție dominantă prin exercitarea competenței lor de a aplica sancțiuni persoanelor cu funcții de conducere în cadrul cluburilor de fotbal.

²¹ A se vedea Hotărârea din 21 decembrie 2023, *European Superleague Company* (C-333/21, denumită în continuare „Hotărârea *European Superleague*”, EU:C:2023:1011, punctul 84). Această situație se regăsește în special în cazul celor privind excluderea jucătorilor străini din compunerea echipelor care participă la competiții între echipele reprezentative ale țării lor sau privind stabilirea criteriilor de clasificare utilizate pentru selectarea sportivilor care participă la competiții cu titlu individual.

²² A se vedea Hotărârea din 6 decembrie 2017, *Coty Germany* (C-230/16, EU:C:2017:941, punctul 22).

²³ A se vedea Hotărârea din 25 februarie 2025, *Alphabet ș.a.* (C-233/23, EU:C:2025:110, punctul 37 și jurisprudența citată).

58. În consecință, pretinsa lipsă a unor criterii materiale transparente, clare și precise care să guverneze exercitarea acestei competențe de sancționare, invocată de reclamantii din litigiul principal, nu ar ridica, în niciun caz, probleme în raport cu articolul 102 TFUE²⁴.

59. Prin urmare, în opinia noastră, articolele 101 și 102 TFUE nu se opun unei reglementări naționale precum cea din speță.

60. În ceea ce privește normele din Tratatul FUE privind libera circulație, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, ansamblul dispozițiilor Tratatului FUE referitoare la libera circulație a persoanelor urmăresc să faciliteze exercitarea de către resortisanții Uniunii de activități profesionale de orice natură pe teritoriul Uniunii și se opun măsurilor care ar putea defavoriza acești resortisanți atunci când doresc să exercite o activitate economică pe teritoriul unui alt stat membru²⁵. În consecință, articolul 45 TFUE se opune oricărei măsuri naționale care este susceptibilă să îngreuneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea de către resortisanții Uniunii a libertății fundamentale garantate de acest articol. Același criteriu juridic se aplică în ceea ce privește libera prestare a serviciilor, astfel cum este prevăzută la articolul 56 TFUE²⁶.

61. În această privință, arătăm că sancțiunile disciplinare prevăzute de Codul justiției sportive al FIGC și aplicate printre altele persoanelor cu funcții de conducere în cadrul cluburilor de fotbal profesionist italiene sunt susceptibile să împiedice aceste persoane cu funcții de conducere să accepte oferte de muncă salariată la alte cluburi de fotbal europene sau să acționeze în calitate de prestatori de servicii în privința acelorași cluburi. În aceste condiții, existența unui obstacol în calea liberei circulații a persoanelor cu funcții de conducere sancționate în sensul articolelor 45 și 56 TFUE nu pare deloc discutabilă.

62. Potrivit unei jurisprudențe constante, un astfel de obstacol poate fi totuși admis atunci când se stabilește, în primul rând, că adoptarea măsurilor în cauză este justificată de un obiectiv legitim de interes general și, în al doilea rând, că acestea respectă principiul proporționalității²⁷.

63. În ceea ce privește existența unui obiectiv legitim de interes general, trebuie să se precizeze următoarele.

64. Din dosar rezultă că articolul 4 din Codul justiției sportive al FIGC prevede obligația de a respecta principiile loialității, corectitudinii și onestității în orice raport legat de activitatea sportivă, în caz contrar existând riscul unor sancțiuni prevăzute în special la articolul 9 din același cod.

65. Prima dintre aceste dispoziții vizează astfel comportamentele care aduc atingere principiului participării loiale la competițiile sportive și, în consecință, principiului egalității de tratament ale cluburilor implicate.

66. Comportamentele precum cele ale reclamantilor din litigiul principal²⁸ permit clubului din care fac parte să obțină un avantaj economic ilicit în raport cu celelalte cluburi care participă la aceleași competiții. Ele aduc astfel atingere egalității condițiilor de participare la competițiile

²⁴ A se vedea Hotărârea European Superleague (punctele 131-135).

²⁵ A se vedea Hotărârea din 16 noiembrie 2023, Comisia/Țările de Jos (Transfer al valorii drepturilor la pensie) (C-459/22, EU:C:2023:878, punctul 29).

²⁶ A se vedea Hotărârea din 12 septembrie 2013, Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, punctul 44).

²⁷ A se vedea Hotărârea din 4 octombrie 2024, FIFA (C-650/22, denumită în continuare „Hotărârea FIFA”, EU:C:2024:824, punctul 95).

²⁸ A se vedea punctul 24 din prezentele concluzii.

respective dintre cluburile implicate în acestea. Sistemul de sancționare stabilit de reglementarea națională în cauză urmărește, așadar, să asigure desfășurarea loială și egalitară a competiției sportive în condiții care nu sunt denaturate de fraudă.

67. În ceea ce ne privește, suntem convinși că un astfel de obiectiv poate fi invocat pentru a justifica adoptarea reglementării în cauză, cu atât mai mult cu cât Curtea a recunoscut recent că „obiectivul care constă în asigurarea regularității competițiilor sportive constituie un obiectiv legitim de interes general care poate fi urmărit de o asociație sportivă”²⁹.

68. În ceea ce privește aspectul dacă reglementarea națională în cauză este de natură să asigure realizarea obiectivului respectiv și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia, trebuie să se observe că jurisprudența Curții subliniază necesitatea ca puterea de apreciere de care dispun organele abilitate să impună sancțiuni să nu fie exercitată în mod arbitrar. Din această jurisprudență reiese printre altele că asociațiile, precum FIGC, au dreptul să prevadă aplicarea de sancțiuni în cazul încălcării normelor înscrise în Codul justiției sportive al acestora atunci când aceste norme și sancțiunile destinate să asigure respectarea lor sunt justificate de un obiectiv legitim de interes general. Cu toate acestea, potrivit Curții, astfel de sancțiuni pot fi admise doar cu condiția ca stabilirea lor să fie încadrată de *criterii transparente, obiective, nediscriminatorii și proporționale*. Această din urmă cerință implică în special ca *împrejurările specifice fiecărui caz* să fie luate în considerare atunci când se determină cuantumul și durata sancțiunilor. În plus, aceste criterii trebuie să poată face obiectul unui *control jurisdicțional efectiv*³⁰.

69. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă reglementarea în cauză este aptă să garanteze obiectivul de a asigura o desfășurare loială și egalitară a competiției sportive și dacă nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia.

70. Cu toate acestea, dorim să subliniem că s-ar putea considera că articolele 12-18 din Codul justiției sportive al FIGC, care figurează în secțiunea II din acest cod, intitulată „Aplicarea sancțiunilor”, încadrează competența de sancționare în discuție în conformitate cu cele impuse de jurisprudența menționată mai sus.

71. Ținând seama de ceea ce precedă, propunem Curții să răspundă la a treia întrebare că articolele 45 și 56 TFUE trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea din speță, care permite organelor sportive să aplice unei persoane cu funcții de conducere în cadrul unui club sportiv o sancțiune disciplinară prin care i se interzice să exercite activitatea sa profesională la nivel național și internațional pentru o perioadă de 24 de luni, cu condiția ca reglementarea menționată și sancțiunile destinate să asigure respectarea acesteia să fie justificate de urmărirea unui obiectiv legitim de interes general și ca stabilirea sancțiunilor respective să fie încadrată de criterii transparente, obiective, nediscriminatorii și proporționale. De asemenea, articolele 101 și 102 TFUE nu se opun unei astfel de reglementări naționale.

²⁹ A se vedea Hotărârea FIFA (punctele 100 și 101).

³⁰ A se vedea Hotărârile European Superleague (punctul 257) și FIFA (punctul 111).

Cu privire la prima întrebare

72. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 19 TUE, citit în lumina articolului 47 din cartă³¹, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care limitează controlul jurisdicțional al sancțiunilor disciplinare, precum cele în discuție în litigiul principal, de către organe naționale care îndeplinesc cerințele aferente calității de „instanță” în sensul dreptului Uniunii, la un control cu titlu incident care este susceptibil, în caz de nelegalitate, să conducă exclusiv la acordarea unei reparații pecuniare persoanelor cărora le-au fost aplicate aceste sancțiuni disciplinare, excluzând astfel posibilitatea instanței competente de a anula asemenea sancțiuni disciplinare și de a acorda, dacă este cazul, măsuri provizorii persoanelor în cauză.

Cu privire la admisibilitate

73. Guvernul italian susține că prezenta întrebare este inadmisibilă ca urmare a epuizării iminente a efectelor de interdicție care rezultă din deciziile adoptate de organele justiției sportive naționale. Mai precis, acest guvern amintește, pe de o parte, că reclamantii din acțiunea principală au fost condamnați la o interdicție pentru o perioadă de 24 de luni și, pe de altă parte, că această sancțiune a fost aplicată de Curtea de Apel a Federației printr-o decizie din 20 ianuarie 2023, imediat executorie. În consecință, interdicția în cauză urma să expire pe 20 ianuarie 2025, dată la care decizia preliminară nu va fi fost încă pronunțată. Astfel, anularea interdicției nu ar mai avea vreo utilitate reală pentru reclamantii din litigiul principal, întrucât efectele pe care urmăreau să le înlăture prin intermediul acțiunii în anulare luaseră deja sfârșit.

74. Desigur, este adevărat că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, justificarea trimiterii preliminare nu este formularea de opinii consultative cu privire la chestiuni generale sau ipotetice, ci nevoia inerentă a soluționării efective a unui litigiu. Astfel, în opinia Curții, dacă se dovedește că reclamantii din litigiul principal și-au pierdut interesul de a solicita anularea deciziilor în cauză, întrebările preliminare nu ar mai fi relevante pentru soluționarea litigiilor pendinte în fața instanței de trimitere, iar Curtea ar trebui să constate lipsa necesității de a se pronunța asupra fondului³².

75. Însă nu considerăm că în speță se regăsește această situație. Observăm de asemenea că, în ședință, reclamantii din litigiul principal au precizat că o eventuală anulare a deciziei în cauză de către instanța de trimitere ar permite protejarea interesului lor moral prin înlăturarea sau chiar prin minimizarea repercusiunilor sancțiunilor disciplinare asupra reputației lor.

Cu privire la fond

76. Trebuie amintit de la bun început că această întrebare privește anumite dispoziții ale Legii nr. 280/2003, care enunță principiile fundamentale care guvernează raporturile dintre ordinea sportivă și ordinea juridică a statului.

³¹ Articolul 6 TUE este o dispoziție de ordin general care este lipsită de relevanță pentru analiza întrebărilor menționate [a se vedea Hotărârea din 11 septembrie 2025, Cairo Network ș.a. (C-764/23-C-766/23, denumită în continuare „Hotărârea Cairo Network”, EU:C:2025:691, punctul 61 și jurisprudența citată)].

³² A se vedea în special Hotărârea din 22 iunie 2023, État belge (Elemente ulterioare deciziei de returnare) (C-711/21 și C-712/21, EU:C:2023:503, punctul 35 și jurisprudența citată).

77. Cadrul juridic stabilit de această legislație, astfel cum este interpretat de jurisprudența constituțională italiană, poate fi rezumat după cum urmează.

78. Principiul protecției jurisdicționale efective și dreptul la apărare înscrise în Constituție au făcut obiectul, în legislația menționată, al unei „ponderări rezonabile” cu principiul „autonomiei dreptului sportului” care decurge din articolele 2 și 18 din aceasta. Ponderarea respectivă se traduce prin instituirea unei „rezerve de competență” în favoarea organelor de justiție înființate în cadrul asociațiilor sportive italiene și al CONI, în temeiul căreia aceste organe sunt singurele competente să anuleze sancțiuni disciplinare precum cele în discuție în litigiul principal. În schimb, instanțele administrative rămân competente, după epuizarea celor trei grade ale justiției sportive, să acorde o reparație pecuniară persoanelor în cauză în cazul nelegalității acestor sancțiuni disciplinare.

79. În observațiile sale scrise, guvernul italian arată că acest cadru juridic definește o trăsătură esențială a „identității sale naționale” în sensul articolului 4 TUE. Această observație face necesară, în opinia noastră, o evocare a jurisprudenței relevante³³.

– *Cu privire la legătura dintre articolul 4 alineatul (2) TUE și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE*

80. Articolul 4 alineatul (2) TUE prevede printre altele că Uniunea respectă identitatea națională a statelor membre inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale.

81. Termenii legăturii dintre acest articol și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE au fost definiți în mod expres în Hotărârile Ungaria/Parlamentul și Consiliul³⁴ și Comisia/Polonia (Independența și viața privată a judecătorilor)³⁵.

82. În aceste hotărâri, Curtea a arătat că nu se poate susține în mod valabil că cerințele care decurg, atât în calitate de condiții de aderare, cât și de participare la Uniune, din respectarea unor valori și principii precum statul de drept, protecția jurisdicțională efectivă și independența justiției, consacrate la articolul 2 și la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, sunt susceptibile să afecteze identitatea națională a unui stat membru, în sensul articolului 4 alineatul (2) TUE. Rezultă că această din urmă dispoziție, care trebuie interpretată ținând seama de dispozițiile de același rang, printre altele de articolele 2 și 19 TUE, nu poate scuti statele membre de respectarea cerințelor care decurg din acestea. Astfel, chiar dacă, în temeiul articolului 4 alineatul (2) TUE, Uniunea respectă identitatea națională a statelor membre, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale, așa încât aceste state dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a asigura punerea în aplicare a principiilor statului de drept, nu reiese nicidecum că această obligație de rezultat poate varia de la un stat membru la altul. Astfel, deși dispun de identități naționale distincte, pe care Uniunea le respectă, statele membre aderă la o noțiune de „stat de drept” pe care o împărtășesc, ca valoare comună tradițiilor lor constituționale proprii, și pe care s-au angajat să o respecte în mod continuu. Rezultă că, în

³³ Pentru o evocare și mai completă a acestei jurisprudențe, a se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Comisia/Polonia (Controlul *ultra vires* al jurisprudenței Curții – Supremația dreptului Uniunii) (C-448/23, EU:C:2025:165, punctele 61-69).

³⁴ Hotărârea din 16 februarie 2022 (C-156/21, denumită în continuare „Hotărârea Ungaria/Parlamentul și Consiliul”, EU:C:2022:97).

³⁵ Hotărârea din 5 iunie 2023 (C-204/21, denumită în continuare „Hotărârea Comisia/Polonia”, EU:C:2023:442).

alegerea modelelor lor constituționale, statele membre sunt ținute să se conformeze cerințelor care decurg din articolul 2 și din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, așa cum au fost interpretate de Curte³⁶.

83. În definitiv, principiul supremației dreptului Uniunii este cel care împiedică adoptarea unei interpretări care permite statelor membre să invoce dispoziții de drept național, fie ele și de natură constituțională, pentru a împiedica aplicarea dispozițiilor dreptului Uniunii. Revine Curții, în cadrul exercitării competenței sale exclusive de interpretare a dreptului Uniunii, sarcina de a preciza întinderea principiului supremației în raport cu dispozițiile relevante ale dreptului respectiv, astfel încât această întindere nu poate depinde nici de interpretarea unor dispoziții ale dreptului național, nici de interpretarea unor dispoziții ale dreptului Uniunii reținută de o instanță națională precum Corte costituzionale (Curtea Constituțională), care nu corespunde interpretării Curții³⁷.

84. Astfel, deși nu există nicio îndoială că Republica Italiană are dreptul să prevadă un sistem de justiție autonom pentru a permite asociațiilor sportive naționale să își protejeze prerogativele față de autoritățile publice, transpunerea normativă a unui asemenea sistem nu poate totuși să aducă atingere dreptului la protecție jurisdicțională efectivă.

85. Înainte de a examina aspectul dacă în speță este adusă o asemenea atingere, trebuie formulate câteva observații introductive cu privire la conținutul protecției pe care articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE o oferă justițiabililor.

– *Cu privire la domeniul de aplicare al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE*

86. În Hotărârea Associação Sindical dos Juízes Portugueses³⁸, Curtea a arătat că principiul protecției jurisdicționale efective a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii la care se referă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE constituie un principiu general al dreptului Uniunii care este afirmat la articolul 47 din cartă. Această constatare a determinat Curtea să precizeze, într-o primă etapă, că această din urmă dispoziție trebuie să fie „luată în considerare în mod corespunzător” în vederea interpretării articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE³⁹ și, într-o a doua etapă, că dreptului la o cale de atac efectivă garantat la articolul 47 din cartă îi *corespunde* obligația statelor membre prevăzută la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE de a stabili sistemul căilor de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii⁴⁰.

87. Astfel, articolul 47 din cartă a fost mobilizat pentru a defini conținutul material al obligației care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, în trei privințe. În primul rând, din punct de vedere *organic*, această obligație presupune ca organismele care pot interpreta sau aplica dreptul Uniunii să îndeplinească cerințele care decurg din calitatea de „instanță judecătorească”, precum cele de independență, de imparțialitate și de „instanță constituită în

³⁶ Hotărârile Ungaria/Parlamentul și Consiliul (punctele 233 și 234) și Comisia/Polonia (punctele 72-74).

³⁷ A se vedea Hotărârea Comisia/Polonia (punctele 77-79).

³⁸ Hotărârea din 27 februarie 2018 (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 35).

³⁹ A se vedea Hotărârea din 2 martie 2021, A.B. ș.a. (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac) (C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 143).

⁴⁰ A se vedea Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 45).

prealabil prin lege”⁴¹. În al doilea rând, pe *plan procesual*, obligația menționată presupune ca diferitele garanții aferente „procesului echitabil” să fie respectate în fața acestor organisme⁴². În al treilea rând, în ceea ce privește întinderea controlului jurisdicțional, din Hotărârea Royal Football Club Seraing⁴³, care a fost pronunțată după încheierea procedurii scrise în prezenta cauză și care a făcut obiectul unei dezbateri aprinse în ședință, reiese că dreptul la o cale de atac efectivă garantat la articolul 47 din cartă presupune ca organismele menționate să poată efectua un *control jurisdicțional efectiv* al actelor, al măsurilor sau al comportamentelor despre care se susține că au adus atingere drepturilor sau libertăților unui justițiabil. În această hotărâre, Curtea a definit de asemenea cerințele pe care trebuie să le îndeplinească acest control jurisdicțional pentru a fi calificat drept *efectiv*⁴⁴. Aceste cerințe au o anumită importanță pentru răspunsul care va trebui dat la prezenta întrebare preliminară.

88. Amintim că, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, era vorba despre norme naționale care confereau hotărârilor arbitrale emise de instanța dintr-un stat terț (Curtea de Arbitraj Sportiv) autoritatea de lucru judecat *inter partes* pe teritoriul unui stat membru și, ca urmare a acesteia, o forță probantă în relațiile dintre părțile în litigiu și terți. Or, întrucât conformitatea acestor hotărâri cu dreptul Uniunii nu era controlată în prealabil de o instanță abilitată să sesizeze Curtea cu titlu preliminar, se ridica problema dacă astfel de norme naționale respectau articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, citit în lumina articolului 267 TFUE și a articolului 47 din cartă.

89. Esența raționamentului dezvoltat de Curte în răspunsul său este rezumată la următoarele trei puncte⁴⁵.

90. Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE nu impune o cale de atac directă care să permită particularilor să repună în discuție hotărâri arbitrale, în condițiile în care există, în sistemul jurisdicțional național, o posibilitate a particularilor în cauză de a obține, *cu titlu incident*, un control jurisdicțional efectiv al acestor hotărâri și care asigură astfel respectarea drepturilor și a libertăților pe care dreptul Uniunii le garantează acestora⁴⁶.

91. Pentru a fi efectiv, acest control jurisdicțional nu trebuie să privească în mod necesar toate aspectele de drept și de fapt pertinente pentru soluționarea litigiilor în cadrul cărora au fost pronunțate aceste hotărâri, ci poate avea în mod valabil un *caracter limitat*. În orice caz, instanțele în cauză trebuie să poată verifica dacă astfel de hotărâri sunt compatibile cu principiile și cu dispozițiile care fac parte din *ordinea publică a Uniunii* și care sunt pertinente în cadrul litigiului în cauză, precum libertatea de circulație a lucrătorilor și libera prestare a serviciilor consacrate la articolele 45 și, respectiv, 56 TFUE⁴⁷.

⁴¹ A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 36), Hotărârea din 21 decembrie 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Menținerea în funcție a unui judecător) (C-718/21, EU:C:2023:1015, punctul 58), și Hotărârea din 11 iulie 2024, Hann-Invest ș.a. (C-554/21, C-622/21 și C-727/21, EU:C:2024:594, punctul 55).

⁴² A se vedea în special Hotărârea din 28 noiembrie 2024, PT (Acord încheiat între procuror și autorul unei infracțiuni) (C-432/22, EU:C:2024:987, punctul 70). A se vedea de asemenea în această privință Concluziile pe care le-am prezentat recent în cauza Sociedad Civil Catalana (C-523/24, EU:C:2025:889, punctele 112-121).

⁴³ Hotărârea din 1 august 2025 (C-600/23, denumită în continuare „Hotărârea Royal Football Club Seraing”, EU:C:2025:617, punctul 75).

⁴⁴ Hotărârea Royal Football Club Seraing (punctul 86).

⁴⁵ Astfel cum reiese din această hotărâre, raționamentul menționat se înscrie în sialul Hotărârii din 21 decembrie 2023, International Skating Union/Comisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

⁴⁶ Hotărârea Royal Football Club Seraing (punctele 76 și 100).

⁴⁷ Hotărârea Royal Football Club Seraing (punctele 84 și 85).

92. În plus, atunci când apreciază că aceste hotărâri sunt incompatibile cu principiile și cu dispozițiile menționate, instanțele respective trebuie să poată deduce, în cadrul competențelor lor respective și în conformitate cu dispozițiile naționale aplicabile, *toate consecințele juridice care se impun ca urmare a unei astfel de incompatibilități*⁴⁸. Mai precis, în cazul în care este în discuție o încălcare a libertăților de circulație, instanțele menționate trebuie să poată nu doar să constate această încălcare și să dispună repararea prejudiciului care a fost cauzat particularilor în cauză, ci de asemenea să *anuleze* decizia afectată de o astfel de încălcare⁴⁹. Această competență trebuie în mod necesar să fie însoțită de cea de a încuviința *măsurile provizorii* care să permită garantarea deplinei eficacități a deciziei ce urmează a fi pronunțată pe fond, inclusiv în cazul în care aceste instanțe adresează o cerere de decizie preliminară Curții și suspendă judecarea cauzei în așteptarea răspunsului acesteia⁵⁰.

93. Contrar celor susținute de guvernul italian în ședință în prezentele cauze, hotărârea pronunțată de Curte în cauzele conexate Cairo Network ș.a. nu este de natură să introducă o excepție de la aceste din urmă principii.

94. Vom explica mai jos de ce. Potrivit acestui guvern, din Hotărârea Cairo Network ar reieși că, deși efectivitatea controlului jurisdicțional presupune în general ca instanța națională să aibă competența de a anula toate consecințele prejudiciabile ale unui act sau ale unui comportament adoptat cu încălcarea dreptului Uniunii, acordarea unei simple reparații pecuniare poate fi justificată atunci când, precum în speță, o astfel de anulare ar putea aduce atingere unui interes public.

95. Sancțiunile disciplinare în cauză, aplicate unor persoane fizice, ar fi legate de impunerea unor puncte de penalizare în clasamentul clubului de fotbal la care erau angajate aceste persoane, în cadrul campionatului național de fotbal italian de primă divizie (seria A). Dacă ar fi fost posibil să se solicite instanței naționale anularea sau reformarea acestor sancțiuni sau chiar numai suspendarea lor provizorie, ar fi persistat o situație de incertitudine în ceea ce privește clasamentul final al acestui campionat pentru o perioadă incompatibilă cu cerința de a desemna echipele naționale calificate pentru competițiile europene. O astfel de situație ar aduce în mod vădit atingere continuității campionatului italian de fotbal.

96. În această privință, considerăm că este necesar să amintim cele ce urmează. Desigur, este adevărat că, în Hotărârea Cairo Network, Curtea a concluzionat că limitarea competențelor instanței naționale competente să examineze căile de atac introduse împotriva unor acte referitoare la alocarea de drepturi de utilizare a frecvențelor radio la acordarea unei reparații pecuniare nu presupunea în mod necesar că controlul jurisdicțional realizat de această instanță nu era efectiv⁵¹. Nu este mai puțin adevărat, însă, că spre deosebire de prezentele cauze, această hotărâre a fost pronunțată într-un domeniu reglementat de dreptul derivat al Uniunii, printre altele de Directiva-cadru în materie de comunicații electronice⁵² și de Decizia (UE) 2017/899 privind utilizarea benzii de frecvențe de 470-790 MHz în Uniune⁵³.

⁴⁸ Hotărârea Royal Football Club Seraing (punctul 103).

⁴⁹ Hotărârea Royal Football Club Seraing (punctul 104).

⁵⁰ Hotărârea Royal Football Club Seraing (punctul 105).

⁵¹ Hotărârea Cairo Network (punctul 83).

⁵² Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă cadru) (JO 2002, L 108, p. 33, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195).

⁵³ Decizia Parlamentului European și a Consiliului din 17 mai 2017 (JO 2017, L 138, p. 131).

97. Acesta nu este un element neglijabil. Astfel, potrivit Curții, posibilitatea instanțelor naționale de a anula actele menționate risca să împiedice reconfigurarea benzii de frecvențe de 700 MHz, impusă prin Decizia 2017/899, și să aducă astfel atingere bunei funcționări a rețelei 5G în Uniune⁵⁴.

98. Deducem de aici că faptul de a prevedea numai posibilitatea de a acorda o reparație pecuniară, cu excluderea celei de a anula actul afectat de nelegalitate, este justificat atunci când o asemenea anulare ar risca să aducă atingere unuia dintre obiectivele *legislației relevante a Uniunii*, situație care nu se regăsește în speță.

– *Concluzie privind prima întrebare*

99. Rezultă, așadar, că sancțiunile disciplinare precum cele din speță trebuie să facă obiectul unui control, chiar incident, efectuat de organe care îndeplinesc cerințele aferente calității de „instanță” în sensul dreptului Uniunii, care să privească compatibilitatea acestor sancțiuni cu principiile și cu dispozițiile care fac parte din ordinea publică a Uniunii și care să conducă, în caz de nelegalitate, la anularea acestora.

100. Având în vedere ceea ce precedă, propunem Curții să răspundă la prima întrebare că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care limitează controlul legalității deciziilor prin care se aplică sancțiuni disciplinare precum cele în discuție în litigiul principal, efectuat de „instanțe” în sensul dreptului Uniunii, la un control cu titlu incident care poate conduce, în caz de nelegalitate, exclusiv la acordarea unei reparații pecuniare persoanelor cărora le-au fost aplicate aceste sancțiuni. Instanțele respective trebuie să poată anula astfel de sancțiuni și să poată dispune, dacă este cazul, măsuri provizorii care permit garantarea efectivității depline a hotărârii judecătorești care urmează să fie pronunțată pe fond⁵⁵.

101. Dorim să insistăm asupra faptului că răspunsul pe care îl propunem se întemeiază pe premisa potrivit căreia controlul efectuat de instanțele administrative italiene constituie singurul control realizat de „instanțe” în sensul dreptului Uniunii cu privire la legalitatea deciziilor prin care se aplică sancțiuni disciplinare sportive. Dacă, în schimb, unul dintre organele de justiție sportivă italiene, efectivitatea controlului de legalitate efectuat de acestea nefiind repusă în discuție în speță, ar îndeplini toate cerințele aferente calității de „instanță”, nu s-ar putea constata nicio încălcare a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE⁵⁶.

102. Prin urmare, considerăm că este util să consacram câteva considerații acestei problematici referitoare la calitatea de „instanță” a organelor italiene de justiție sportivă.

⁵⁴ Hotărârea Cairo Network (punctele 75 și 78).

⁵⁵ În ședință, CONI a afirmat că revocarea deciziilor organelor de justiție sportivă, astfel cum este prevăzută la articolul 63 din Codul justiției sportive al CONI, permite părții care a obținut constatarea nelegalității unei sancțiuni disciplinare de către instanța administrativă să obțină ca aceste organe să se conformeze cu privire la acest aspect hotărârii acestei din urmă instanțe. Presupunând că este dovedit, acest element nu pare suficient pentru a exclude incompatibilitatea dispozițiilor naționale în discuție cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, interpretat în lumina articolului 47 din cartă.

⁵⁶ Într-o asemenea ipoteză, s-ar putea verifica cel mult dacă normele naționale care reglementează modalitățile procedurale aplicabile unei căi de atac existente respectă condițiile de echivalență și de efectivitate inerente articolului 47 din cartă. A se vedea Hotărârea din 21 decembrie 2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037), pe care am examinat-o în Concluziile noastre prezentate în cauza AW „T” (C-225/22, EU:C:2025:270, punctele 47-50).

– *Cu privire la calitatea de „instanță” a organelor italiene de justiție sportivă*

103. Potrivit unei jurisprudențe constante începând cu Hotărârea Vaassen-Göbbels⁵⁷, caracterul de „instanță” în sensul articolului 267 TFUE presupune îndeplinirea anumitor condiții, precum originea legală a organului, caracterul său permanent, caracterul obligatoriu al competenței sale, natura contradictorie a procedurii care se desfășoară în fața sa, aplicarea de către organul respectiv a normelor de drept și independența acestuia⁵⁸.

104. Cerința de independență cuprinde un aspect de ordin extern și un aspect de ordin intern. Acesta din urmă este legat de noțiunea de „imparțialitate” și vizează echidistanța față de părțile în litigiu și de interesele lor din perspectiva obiectului acestuia⁵⁹. În opinia noastră, tocmai imparțialitatea organelor italiene de justiție sportivă este cea care ar merita să facă obiectul unei examinări aprofundate din partea instanței de trimitere.

105. Astfel, ținând seama de contextul cauzelor principale, o asemenea examinare nu ar trebui să facă abstracție de cadrul juridic de analiză care rezultă din Hotărârea Ali Riza și alții împotriva Turciei⁶⁰ stabilit de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”)⁶¹.

106. Trebuie amintit că cauza în care s-a pronunțat această hotărâre avea la origine acțiuni introduse la Comisia de Arbitraj a Federației Turce de Fotbal (TFF) împotriva unor decizii adoptate împotriva unor jucători sau a unor arbitri de fotbal de Comitetul de soluționare a litigiilor (DRC) și, respectiv, de Comisia de disciplină din cadrul acestei federații. După ce a observat că membrii Comisiei de Arbitraj erau numiți de consiliul de administrație (Board of Directors) al TFF, el însuși numit în întregime de Adunarea aceleiași federații (Congress), și că consiliul de administrație dispunea de o marjă largă de apreciere în cadrul exercitării competenței sale de numire, Curtea EDO a examinat, într-o primă etapă, aspectul dacă existau garanții suficiente pentru a se asigura că membrii Comisiei de Arbitraj își exercită funcțiile la adăpost de presiuni externe și, într-o a doua etapă, dacă Comisia de Arbitraj era compusă din membri care puteau fi considerați independenți și imparțiali față de organizațiile profesionale implicate în aceste proceduri⁶².

107. Cu privire la primul aspect, Curtea EDO a considerat că membrii Comisiei de Arbitraj nu erau la adăpost de presiuni în special din partea Consiliului de administrație ca urmare a existenței unei serii de „legături organizaționale și structurale însemnate” între aceste două entități, care indică „nivelul de influență considerabilă de care se bucură Consiliul de administrație asupra funcționării Comisiei de Arbitraj”⁶³. În susținerea acestei concluzii, Curtea EDO a reținut următoarele elemente. În primul rând, chiar dacă membrii acestei comisii beneficiau de siguranța locului de muncă, durata mandatului lor corespundea celei a membrilor

⁵⁷ Hotărârea din 30 iunie 1966 (61/65, EU:C:1966:39).

⁵⁸ A se vedea cel mai recent Hotărârea din 1 august 2025, Daka ș.a. (C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 și C-493/23, EU:C:2025:592, punctul 53 și jurisprudența citată).

⁵⁹ A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2020, Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2020:17, punctul 61 și jurisprudența citată).

⁶⁰ Curtea EDO, 28 ianuarie 2020, Ali Riza și alții împotriva Turciei (CE:ECHR:2020:0128JUD003022610).

⁶¹ Amintim că articolul 52 alineatul (3) din cartă precizează că, în măsura în care aceasta din urmă conține drepturi ce corespund celor garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca cele prevăzute de aceasta. Or, astfel cum reiese din explicațiile aferente articolului 47 din cartă, al doilea paragraf al acestui articol corespunde articolului 6 paragraful 1 din CEDO. Prin urmare, Curtea trebuie să aibă în vedere că interpretarea pe care o dă articolului 47 al doilea paragraf din cartă asigură un nivel de protecție care nu încalcă nivelul garantat la articolul 6 paragraful 1 din CEDO, astfel cum a fost interpretat de Curtea EDO [a se vedea Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor) (C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 165 și jurisprudența citată)].

⁶² A se vedea Curtea EDO, 28 ianuarie 2020, Ali Riza și alții împotriva Turciei (CE:ECHR:2020:0128JUD003022610, § 209 și 217).

⁶³ Curtea EDO, 28 ianuarie 2020, Ali Riza și alții împotriva Turciei (CE:ECHR:2020:0128JUD003022610, § 216) (traducere liberă).

Consiliului de administrație. În al doilea rând, membrii Comisiei de Arbitraj aveau dreptul să primească o remunerație, precum și rambursarea cheltuielilor lor de deplasare și o indemnizație de cazare ale căror cuantumuri erau stabilite de Consiliul de administrație. În al treilea rând, nu era prevăzută nicio procedură specifică în cazul contestării de către părți a independenței sau a imparțialității unui membru al Comisiei de Arbitraj.

108. În ceea ce privește al doilea aspect, Curtea EDO a arătat că atât Consiliul de administrație, cât și Adunarea TFF erau compuse în principal din reprezentanți ai cluburilor de fotbal, entități implicate în mod inevitabil în anumite litigii care țin de competența Comisiei de Arbitraj.

109. Trebuie amintit că, în temeiul reglementării italiene în cauză, adoptarea sancțiunilor disciplinare aplicate de FIGC și de CONI este de competența a două organe din cadrul federației (Tribunalul Federației și Curtea de Apel a Federației) și a unui organ din afara federației (Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive).

110. În ceea ce privește Tribunalul Federației și Curtea de Apel a Federației, competența de numire a membrilor acestora aparține Consiglio federale (Consiliul Federal)⁶⁴, iar exercitarea acestei competențe pare a fi încadrată numai de criteriul „competenței specifice și al experienței dobândite în dreptul sportului”⁶⁵. Riscul ca membrii acestor organe să fie expuși unor presiuni din partea Consiliului Federal ar putea fi sporit de faptul că durata mandatului lor corespunde celei a consilierilor federali (durata de patru ani, care poate fi reînnoită de două ori) și de faptul că Commissione federale di garanzia (Comisia federală de supraveghere)⁶⁶, numită de asemenea de Consiliul Federal, are competența de a-i revoca, între altele, „pentru motive serioase de oportunitate”⁶⁷.

111. În ceea ce privește compunerea Consiliului Federal, 14 dintre cei 20 de membri ai săi sunt aleși de diferitele ligi naționale de fotbal⁶⁸, care sunt, la rândul lor, emanația cluburilor de fotbal, persoanele cu funcții de conducere în cadrul acestora putând fi, precum în speță, implicate în procedurile în fața organelor din cadrul federației menționate.

112. În ceea ce privește Colegiul de Supraveghere a Activității Sportive, numirea membrilor acestuia este rezervată Consiglio Nazionale (Consiliul Național) al CONI⁶⁹. Durata mandatului lor (patru ani) corespunde celei a membrilor acestuia din urmă⁷⁰. Consiliul Național numește de asemenea membrii Commissione di garanzia degli organi di giustizia, di controllo e di tutela dell'etica sportiva (Comisia de supraveghere a organelor de justiție, de control și de protecție a eticii sportive), care are competența de a revoca membrii Colegiului de Supraveghere a Activității

⁶⁴ A se vedea articolul 27 alineatul 3 din Statuto della FIGC (Statutul FIGC), aprobat de Consiliul Național al CONI, prin deliberarea nr. 479 din 20 noiembrie 2024.

⁶⁵ A se vedea articolul 35 alineatul 1 din Statutul FIGC.

⁶⁶ Comisia federală de supraveghere este un organ însărcinat în principal să verifice dacă membrii Tribunalului Federației și ai Curții de Apel a Federației îndeplinesc condițiile necesare pentru exercitarea unor astfel de funcții [a se vedea articolul 5 alineatul 3 din Codice di Giustizia Sportiva CONI (Codul justiției sportive al CONI), prin deliberarea nr. 1538, Consiliul Național din 9 noiembrie 2015, aprobat prin decreto Presidenza Consiglio dei Ministri (Decretul președintelui Consiliului de Miniștri) la 16 decembrie 2015].

⁶⁷ A se vedea articolul 5 alineatul 3 din Codul justiției sportive al CONI și articolul 34 din Statutul FIGC.

⁶⁸ A se vedea articolul 26 din Statutul FIGC.

⁶⁹ A se vedea articolul 6 alineatul 4 litera l) din Statutul CONI.

⁷⁰ A se vedea articolul 5 alineatul 2 și articolul 12 bis alineatul 7 din Statutul CONI.

Sportive⁷¹. Compunerea Consiliului Național se caracterizează prin prezența reprezentanților federațiilor sportive naționale, iar majoritatea de voturi în cadrul acestui organ trebuie să fie constituită din voturile exprimate de aceștia din urmă⁷².

113. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, având în vedere în special elementele care tocmai au fost amintite, dacă unul dintre organele italiene de justiție sportivă constituie o „instanță” în sensul dreptului Uniunii. Dacă aceasta ar fi situația, sistemul de justiție sportivă conceput de legiuitorul italian, privit în ansamblu, nu ar fi incompatibil cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

Concluzie

114. Ținând seama de ceea ce precedă, propunem Curții să răspundă la prima și la a treia întrebare preliminară adresată de Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia) după cum urmează:

- 1) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, citit în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care limitează controlul legalității deciziilor prin care se aplică sancțiuni disciplinare precum cele în discuție în litigiul principal, efectuat de „instanțe” în sensul dreptului Uniunii, la un control cu titlu incident care poate conduce, în caz de nelegalitate, exclusiv la acordarea unei reparații pecuniare persoanelor cărora le-au fost aplicate aceste sancțiuni. Instanțele respective trebuie să poată anula astfel de sancțiuni și să poată dispune, dacă este cazul, măsuri provizorii care permit garantarea efectivității depline a hotărârii judecătorești care urmează să fie pronunțată pe fond.
- 2) Articolele 45 și 56 TFUE trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea din speță, care permite organelor sportive să aplice unei persoane cu funcții de conducere în cadrul unui club sportiv o sancțiune disciplinară prin care i se interzice să exercite activitatea sa profesională la nivel național și internațional pentru 24 de luni, cu condiția ca reglementarea menționată și sancțiunile destinate să asigure respectarea acesteia să fie justificate de urmărirea unui obiectiv legitim de interes general și ca stabilirea sancțiunilor respective să fie încadrată de criterii transparente, obiective, nediscriminatorii și proporționale. De asemenea, articolele 101 și 102 TFUE nu se opun unei astfel de reglementări naționale.

⁷¹ A se vedea articolul 13 ter alineatul 3 din Statutul CONI.

⁷² A se vedea articolul 6 alineatul 3 din Statutul CONI.